

<https://www.danas.rs/nedelja/knjigom-protiv-ksenofobije/>

Danas, kad su u svetu sve приметnije rasna i verska mržnja, ovo pitanje sa razlogom postavlja Srpko Leštarić, poznati arabista, poštovan u svetskim prevodilačkim krugovima i među arapskim piscima.

Zahvaljujući njegovim prevodima srpski čitaoci su se upoznali i sa usmenom arapskom književnošću, i sa savremenim autorima kao što su Nagib Mahfuz, Zekerija Tamir, Tajib Salih, Abdusetar Nasir, Selva Bakr, Sulejman Fajad, Emil Habibi, Hasan Blasim...

Prevodilačku elitu čine prevodioci koji se mogu podičiti ne samo uzornim znanjem stranog i vrhunskim poznavanjem maternjeg jezika već, iznad svega, umećem pretakanja smisla iz jednog u drugi jezik.

Leštarić pripada toj grupi, o čemu govore pohvale kolega, izdavača, lektora i pasioniranih čitalaca.

Čak je i palestinsko-američki folklorista i teoretičar prevođenja Ibrahim Muhavi, čitajući na Leštarićevom veb-sajtu jedinstvene iračke narodne priče, rekao njihovom priređivaču da je nosilac baklje arapske kulture, dok mu je Zekerija Tamir u posveti jedne knjige kao svom najvećem prevodiocu upisao reči: „Da nas dvojica pripadamo biljnom carstvu, sasvim sigurno bili bismo dve grane jednog istog drveta“.

Leštarićeva prevodilačka misija potvrđena je i nedavno, objavljivanjem dve nove knjige: romana Bagdasko pričešće Sinana Antuna (Laguna) i Smrt je mučan posao Halida Halife (Clio).

I jedna i druga, kao i sve prethodne, opremljene su stručnim pogovorima prevodioca, čime se čitaocu približava- neopravdano nedovoljno poznat – svet Istoka.

* Oba ste dela vi predložili izdavačima. Kako birate knjige koje ćete prevesti?

– Ne samo te dve, već sve knjige koje sam preveo sâm sam predložio izdavačima. Kad naiđem na priču ili knjigu čiji me stil i izraz ushite, i pre nego što dovršim čitanje već sam za tastaturom! I tek kad delo prevedem i kompletno priredim, počinjem da smišljam kom izdavaču ću ga ponuditi.

Nevenka Korica, s kojom sam 2013. u četiri ruke preveo roman Glasovi Sulejmana Fajada, odgovorna je i što mi je preporučila Sinana Antuna, autora Bagdadskog pričešća, a zatim mladog kuvajtskog pisca Sauda el Sanousija, za čiji odlični roman Bambusova stabljika tražim izdavača.

Za Halifin roman Smrt je mučan posao saznao sam iz londonskog književnog magazina Banipal, gde sam svojevremeno, u tematskom broju posvećenom sirijskom velikanu Zekeriji Tamiru, objavio esej o njegovom delu. Za Halifu je preporuka i to što je iz Alepa, prelepog grada s najboljom kuhinjom na svetu gde sam nekad studirao...

* U „Bagdadskom pričešću“ reč je o sučeljavanju generacija u iračko-hrišćanskoj porodici, i o dilemi „ostati ili otići“?

– Autor Bagdadskog pričešća jeste hrišćanin po rođenju, ali sve bi bilo slično i da je ta porodica muslimanska. Manjine su u nemirnim vremenima izloženije udarima nasilja, a hrišćani su na Bliskom istoku manjina, ali među svetom koji migrira iz Iraka i Sirije ima više muslimana jer su oni naprosto u većini.

Ipak, neki ljudi ne mogu da prihvate stranstvovanje – na primer Halifa, koji se, uprkos izdašnoj američkoj stipendiji, ratnim prilikama u zavičaju i zabranama njegovih knjiga, brže-bolje vratio u Alep, nije se ni okrenuo u Bostonu! A eno, s druge strane, Antuna, koji se tamo prilagodio.

* Da li su na delu islamizacija Zapada i vesternizacija islamskoga sveta?

– Svi ljudi su svedoci promena koje njihovo vreme donosi, a u današnje vreme munjevitih komunikacija sve kulture se susreću, sudaraju i mešaju više nego ranije. Usled strahovite opresije u islamskim zemljama, muslimani beže na Zapad, ali su tu pod novim vrstama pritiska, što dovodi do nasilnih reakcija koje spolja izgledaju kao težnja ka islamizaciji. Nekad to i jesu.

Istovremeno, celi islamski svet bliži se granici na kojoj će morati da menja neke svoje drevne norme, a nagoveštaji tih promena nose prizvuk vesternizacije. Pre sto godina neke arapsko-islamske zemlje uvele su Građanski zakon i već taj korak bio je ogroman u njihovom prilagođavanju planetarnim normama. To malo ko danas uočava kao bitan element vesternizacije tih nacija. A tu je reč o ključnom međustепенiku za buduća kulturna približavanja.

* Jesu li razlike zapadne i arapske civilizacije toliko velike da se ne mogu prebroditi?

– Na to pitanje svih pitanja ja vam ne umem odgovoriti. Ipak, verujem da se sve civilizacijske razlike na našoj planeti mogu pomiriti i uskladiti, u vremenu. Ako vremena bude.

* Izvan bombaša samoubica i milicija postoje kompleksne istorije, bogate kulture i životi, rekao je Sinan Antun u jednom intervjuu. Tužno je što to Zapad ne zna?

– Mnogi žitelji zemalja tzv. zapadne civilizacije nemaju ni jasne predstave o arapsko-islamskom svetu, ni volje da ga upoznaju, iako je tu reč o ogromnom kulturnom blagu. I tako će biti sve dok taj Zapad vode društvene grupacije koje teže hegemoniji ne birajući sredstva. A one se naročito rado koriste iskrivljavanjem medijske slike i negiranjem kulture naroda-žrtve. E sad, u raznim epohama, razne sile su bezobzirno vršljale svetom – Aleksandar, Cezar, Justinijan, Harun el Rašid, Stefan Dušan, Napoleon – sve do Trampa i alternativnih činjenica...

* Prevodite i pisce zabranjivanih knjiga. Je li Halid Halifa jedan od njih?

– Halifa nije samo jedan od njih – svi pisci čija sam dela prevodio bili su javno napadani, otpušteni iz službe, neki bogme i hapšeni i mučeni a dela su im bila zabranjivana. Pa i jedan Mahfuz, nobelovac, pao je kao žrtva ideološko-verskog fanatika, a jedno od njegovih najvažnijih dela bilo je decenijama pod zabranom. Najčudnije je to što je pre samo koju godinu zabranjivana i spaljivana i jedna zbirka autentičnih narodnih pripovedaka, palestinskih bajki zapisanih naučničkom rukom i radom na terenu – srećom, to je reakcija kulturne javnosti ubrzo prekinula.

Ali nije samo arapsko-islamsko društvo preosetljivo na kritiku, ta je pojava oduvek pa i dan-danas vidljiva u celom svetu, čak i u zemljama s dugom demokratskom tradicijom. One su, međutim, izgradile zaštitne mehanizme pa s priličnim uspehom brane slobodu stvaralaštva i ličnu slobodu. Izgradiće te mehanizme i arapsko-islamske zemlje, samo je pred njima još dug put.

* U romanu „Deca naše ulice“, koji ste takođe preveli, Mahfuz govori da su svi fundamentalizmi (hrišćanstva, judaizma, islama) isti. Koliko je svet toga svestan?

– Tu, u osnovi racionalističku misao, koju je još u 13. veku hrabro izneo španski Arapin Ibn Arabi u svojim Draguljima mudrosti, da su svi verski fundamentalizmi isti, Zapad je sporo prepoznavao i vrlo sramežljivo je iznosio – toliko, da ona nikad nije stekla širu popularnost. Tome je, dabome, zdušno kumovala crkva, sve crkve. Zato nije čudo što je u konzervativnijim segmentima svetske civilizacije ta misao i danas tabu.

* Borhes se neumorno divio uticaju „Priča iz hiljadu i jedne noći“ na svetsku literaturu. Čitaoci nestrpljivo čekaju vaš prevod dijalekatske verzije ovog zbornika?

– Nadam se da je nestrpljivih malo, jer mi se upravo ovih dana javio Iračanin Hasan Blasim s dva svoja romana, jednim dužim i jednim kraćim. Već sam počeo da prevodim ovaj drugi, napisan od prvog do poslednjeg slova na govornom dijalektu,

što je prvi takav slučaj u iračkoj književnosti, a njega se, koliko vidim, niko od kolega u velikom svetu još ne laća. A 1001 noć (čija novosabrana čista dijalekatska redakcija jeste duplo kraća, ali je u celosti usmena, autentična narodna) moraće malo da sačeka. Još se nije našao niko da stane finansijski iza tog kapitalnog projekta, a bojim se da se on bez takve podrške ne može uspešno izvesti.

* Koliko prevodioci doprinose jačanju multikulturalizma?

– Ni sva ministarstva za kulturu, ni svi pesnici, ni junaci teatra i filma, čak ni muzičari – niko u svetu ne može doprineti jačanju multikulturalizma više od prevodilaca. Jer da biste konzumirali neko delo morate mu znati jezik. Ili, kao što je davno rečeno: sve što možemo da zamislimo od realnih stvari sustvorio je prevodilac.